

Research Paper

The Structural Model of Social Skills in Children with Learning Disabilities based on the Attachment Styles: The Mediating Role of Academic Self-efficacy

Mahdi Khoda Bakhsh¹, Hadi Hashemi Razini^{*2}, Robabeh Nouri Ghasemabadi³

1. Ph.D. Student, Department of Psychology, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, Kharazmi University, Tehran, Iran

3. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, Kharazmi University, Tehran, Iran

Citation: Khoda Bakhsh M, Hashemi Razini H, Nouri Ghasemabadi R. The structural model of social skills in children with learning disabilities based on the attachment styles: the mediating role of academic self-efficacy. *J Child Ment Health*. 2021; 8 (1):1-13.

URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1063-en.html>

CrossMark

 [10.29252/jcmh.8.1.2](https://doi.org/10.29252/jcmh.8.1.2)
 [20.1001.1.24233552.1400.8.1.3.2](https://doi.org/10.1001.1.24233552.1400.8.1.3.2)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Social skills,
attachment style,
academic self-efficacy,
learning disabilities

Background and Purpose: Learning disabilities affect many aspects of a person's life, including social skills. And, most children with poor social skills are depressed and isolated. Therefore, this study aimed to develop a structural model of social skills in children with learning disabilities based on their attachment styles, through the mediating role of academic self-efficacy.

Method: The present study was an applied research in its objective and a survey-correlational study using structural equations in the method of gathering the data. A sample of 200 students with learning disabilities referring to Bujika Center for the Treatment of Learning Disabilities in Tehran in 2019-2020 were selected by convenience sampling. The Social Skills Rating System-Parents Version (Gresham & Elliott, 1990), the Kinship Center Attachment Questionnaire (Halpern & Kappenberg, 2006), and the Academic Self-Efficacy Scale (Jinks & Morgan, 1999) were used to collect data. Research data were analyzed by structural equation modeling and mediation effect testing in the proposed model using bootstrap method.

Results: Findings showed that the proposed model was fitted to the data. Based on the results, anxious and avoidant attachment styles and academic self-efficacy were negative and positive predictor of social skills, respectively ($p < 0.05$). Findings also confirmed the mediating role of academic self-efficacy in the relationship between anxious and avoidant attachment styles and social skills.

Conclusion: Therefore, it can be concluded that anxious and avoidant attachment styles decrease the social skills in children with learning disabilities, while the indirect effect of attachment styles through the mediating role of academic self-efficacy improves the social skills in these children.

Received: 31 Aug 2020

Accepted: 7 Mar 2021

Available: 8 Jun 2021

* **Corresponding author:** Hadi Hashemi Razini, Assistant Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Education, Kharazmi University, Tehran, Iran.

E-mail: Hadihashemirazini@yahoo.com

Tel: (+98) 2188329220

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Learning disabilities (also known as specific learning disorder) refers to a neurodevelopmental disorder with biological origin which forms the basis of cognitive abnormalities associated with the behavioral symptoms of this disorder. Most specialists and psychologists have pointed out three main categories of learning disabilities, including dyslexia, dysgraphia and dyscalculia (1). Diagnosis is made when the individual shows specific deficits in the perceptual or processing ability (2). Learning disabilities influence several aspects of an individual's life, including social skills; in such a way that many children and students with poor social skills are depressed and socially isolated (5).

Study shows that social skills deficit negatively affects different dimensions of a student's life (7). Meanwhile, attachment styles are probably among the important factors influencing the social skills of learners. Three major attachment styles include the secure, the anxious/ ambivalent, and the avoidant (8). Many attachment theories argue that the way the children are attached to their caregivers, specifically the parents, is profoundly associated with their social skills in the school (12& 13). For example, Tajik Esmaili & Torbati (2021) showed that the attachment styles are significantly related to the social skills of students (11). Alongside, Caplan, Morgan, Noroña, Tung, Lee, & Baker found that social skills in children are influenced by the early life child-caregiver relationships and if a child is deprived of proper care during the critical period of growth, he or she will have problems in experiencing intimacy and social skills during the adulthood (13).

Another construct recently addressed by mental health professionals is self-efficacy. Self-efficacy is a personal judgment on how well or poorly a person is able to cope with a given situation and it affects different levels of intellectual, behavioral, and emotional patterns (15). Academic self-efficacy has been addressed as an outcome of optimal social skills (19) and it has been known a predictor of study quality (20). Researchers believe that academic self-efficacy is associated with the social skills in children (20& 24) and it plays a mediating role in the

relation between attachment and social skills (16). For example, Smith, Williams, O'Donnell, and McKechnie showed that academic self-efficacy acts as a mediator between attachment styles and social skills (16).

Keeping in mind the foregoing issues, considering the significance of identifying the factors influencing the social skills in the students with learning disabilities, and taking into account this fact that no study has yet investigated these factors in an integrated model, efforts were made here to determine the structural model of social skills in the children with learning disabilities based on their attachment styles, with the mediating role of academic self-efficacy.

Method

The present study was a survey-correlational study using structural equation modeling to investigate simultaneously the relations between the variables in a model. The population included all the first to fifth-grade students with learning disabilities (dyslexia, dysgraphia, and dyscalculia) who had referred to Bujika Center for the Treatment of Learning Disabilities in Tehran in 2019-2020. A sample of 200 students was selected from this population by convenience sampling. The inclusion criteria were diagnosis of learning disabilities in Bujika Center, lack of any other concomitant disorder, written consent by the students and the parents, and normal intelligence; while exclusion criterion was lack of motivation in the parents to fill the questionnaires. Data were collected by Social Skills Rating System-Parents Version (25), Kinship Center Attachment Questionnaire (28) and Academic Self-Efficacy Scale (30). The collected data were analyzed by SPSS 26 and AMOS 24.

Results

Regarding the results of correlation matrix, there was a significant negative correlation between avoidant and anxious attachment styles and academic self-efficacy ($P < 0.01$). The correlation between secure attachment style and self-efficacy and that between self-efficacy and social skills were significant and positive ($P < 0.01$). To explore the relationship fitting, structural equations modeling in the form of path

analysis was used. The determination coefficient of social skills in the modified structural model was 0.540, indicating that the extraneous and mediating variables; i.e. the attachment styles and self-efficacy, can explain 54 % of the variation in social skills which is more than the average amount. Results of Bootstrap quiz showed that the indirect effect of avoidant and anxious attachment styles on social skills through the mediating role of self-efficacy was -0.1540 and -0.0761, respectively; which was statistically significant. But, the indirect effect of secure attachment style on social skills through self-efficacy was not significant.

Conclusion

This study was conducted to establish the structural model of social skills in children with learning disabilities based on their attachment styles, through the mediating role of academic self-conception. Results implied that attachment styles are associated with social skills in these children. Also, it was found that avoidant and anxious attachment styles are negative predictors of social skills in children with learning disabilities, while secure attachment style is a positive predictor of social skills. These results were in consistency with several researches (11, 12, 13), indicating that early life child-caregiver relationship affects the social skills in children. Another finding resulting from carrying out the model was that academic self-efficacy mediates the relation between attachment style and social skills. Put it in another way, attachment styles positively affect social skills in children with learning disabilities through the mediating role of academic self-efficacy. This coincides with Smith, Williams, O'Donnell, and McKechnie (16), arguing that academic self-efficacy acts as a mediator between attachment styles and social skills.

In explaining the above findings, it can be said that when a person believes in his individual and academic abilities, he can overcome the negative feelings originated from insecure attachment and dare to have social and interpersonal relationships. On the other hand, high academic self-efficacy and

good performance in the school can extend the student's communication with others, which in turn may encourage the student with insecure, avoidant, or anxious attachment style to have social communication with others. It is worth mentioning that social skills in children are affected by the early life child-caregiver relationship; hence enhancing the social skills in people with learning disabilities requires the change of attachment style in them. Also, it can be explained that people with secure attachment style share their thoughts and feelings more easily, resulting in their empathy with others. Therefore, the healthy early life child-caregiver relationship leads to secure attachment style, which in turn develops the social skills in the individual. So, the person can perform better in interpersonal relationships, problem-solving, decision making and social adjustment. Among the limitations of this study, we can mention its being carried out on only one gender. Also, parent-version questionnaire was used which may have prevented some individuals from giving their real answer. Therefore, using the teacher-version questionnaire is also suggested. Besides, the parental level of study and economic status of the family were not controlled in this study, although they may influence the parenting styles. It is suggested that next studies limit the parental level of study and economic status of the family.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This study was conducted the necessary scientific and executive licenses from Islamic Azad University (Saveh branch) and the Education administration. Also, the consent of the participants was gained and the principles of privacy and confidentiality were observed

Funding: The present study was conducted by the authors with no financial support.

Authors' contribution: This study was extracted from the Ph.D. thesis of Mehdi Khoda Bakhsh in the field of psychology at Saveh Branch of Islamic Azad University, supervised by Dr. Hadi Hashemi and advised by Dr. Robabeh Nouri.

Conflict of interest: This study was conducted with no conflict of interest and the results have been reported vividly with no bias.

Acknowledgments: The authorities of Bujika Center for the Treatment of Learning Disabilities in Tehran, the participating students and their parents are sincerely appreciated.

مقاله پژوهشی

الگوی ساختاری مهارت اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی تحصیلی

مهدي خدابخش^۱، هادي هاشمي زريني^{۲*}، ربابه نوري قاسم‌آبادي^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه روان‌شناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران

۲. استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

۳. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

چکیده

مشخصات مقاله

کلیدواژه‌ها:	مشخصات مقاله
<p>زمینه و هدف: ناتوانی‌های یادگیری عاملی مؤثر بر بسیاری از جنبه‌های زندگی فرد از جمله مهارت اجتماعی است، به گونه‌ای که عمده کودکانی که مهارت اجتماعی ضعیفی دارند، افسرده و منزوی می‌شوند. بنابراین هدف پژوهش تدوین الگوی ساختاری مهارت اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی تحصیلی بود.</p> <p>روش: مطالعه حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها، همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. تعداد ۲۰۰ نفر از دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری مراجعه‌کننده به مرکز درمان ناتوانی‌های یادگیری بوجیکای شهر تهران در سال ۹۸-۱۳۹۷ با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و فرم والدین پرسشنامه مهارت اجتماعی (گرشام و الیوت، ۱۹۹۰)، فرم والدین پرسشنامه سبک دلبستگی (هالپرن و کاپنبرگ، ۲۰۰۶)، و پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی (جینکینز و مورگان، ۱۹۹۹) برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد. تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از روش الگویابی معادلات ساختاری و آزمون اثرهای واسطه‌ای در مدل پیشنهادی با روش بوت استراپ انجام شد.</p> <p>یافته‌ها: برآیندها نشان دادند که الگوی پیشنهادی از برازش خوبی با داده‌ها برخوردار است. بر اساس نتایج، سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی و خودکارآمدی تحصیلی به ترتیب پیش‌بین منفی و مثبتی برای مهارت اجتماعی بودند ($P < 0.05$). یافته‌ها همچنین نقش میانجی‌گر خودکارآمدی تحصیلی را در رابطه بین سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با مهارت اجتماعی مورد تأیید قرار دادند.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج نشان دادند که سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی موجب کاهش مهارت‌های اجتماعی در کودکان با ناتوانی‌های یادگیری شده و سبک‌های دلبستگی از طریق خودکارآمدی تحصیلی به طور غیرمستقیم به ارتقاء مهارت اجتماعی در این کودکان کمک می‌کند.</p>	<p>مهارت اجتماعی، سبک دلبستگی، خودکارآمدی تحصیلی، ناتوانی یادگیری</p> <p>دریافت شده: ۱۳۹۹/۰۶/۱۰ پذیرفته شده: ۱۳۹۹/۱۲/۱۷ منتشر شده: ۱۴۰۰/۰۳/۱۸</p>

* نویسنده مسئول: هادی هاشمی زريني، استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

رایانامه: Hadihashemirazini@yahoo.com

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۹۲۲۰

مقدمه

تأثیر می‌گذارند، احتمال دریافت تقویت اجتماعی را به بیشترین حد می‌رسانند، ماهیتی تعاملی و وابسته به موقعیت دارند، و در بیشتر کودکان از طریق تعامل با والدین شکل می‌گیرند (۶).

بررسی‌های متعدد نشان می‌دهند که کمبود مهارت‌های اجتماعی تأثیر منفی بر ابعاد مختلف زندگی دانش‌آموزان برجای می‌گذارد (۷)؛ این در حالی است که از جمله عوامل مهمی که احتمالاً بر مهارت اجتماعی فراگیران نقش دارد، سبک‌های دلبستگی^۸ است. سه سبک اصلی عبارت‌اند از: دلبستگی، دلبستگی ایمن^۸، مضطرب/دوسوگرا^۹، و اجتنابی^{۱۰} (۸). سبک دلبستگی یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تعاملات بین فردی است که در دوران کودکی فرد شکل گرفته و با توجه به محیطی که در آن تحول یافته است، در سنین بعدی ادامه می‌یابد. در واقع، سبک‌های دلبستگی از طریق مدل‌های فعال درونی بر نحوه اسناد دادن افراد نسبت به فرایند ارتباط اثر می‌گذارند و اسنادهای ارتباطی، دارای پتانسیل واسطه‌گری بین سبک‌های دلبستگی و کیفیت رابطه هستند (۹). برخی پژوهش‌ها حاکی از آن است که سطوح پایین دلبستگی با مراقبان به خصوص در نخستین سال‌های زندگی به پیشرفت ضعیف تحصیلی در دوران تحصیل منجر می‌شود (۱۰ و ۱۱). همچنین بسیاری از نظریه پردازان دلبستگی بر این اعتقاد هستند که نوع دلبستگی کودکان به مراقبان به خصوص والدین‌شان، ارتباط عمیقی با مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان در مدارس دارد (۱۲ و ۱۳). برای مثال رفعتی، تاجیک-اسماعیلی و تربتی (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان دادند که بین سبک‌های دلبستگی با مهارت‌های ارتباطی افراد در دوران تحصیل، ارتباط معنادار وجود دارد (۱۱). همسو با این یافته، پژوهش کاپلان، مورگان، نورونا، تلنگ، لی و بیکر (۲۰۱۹) نشان دادند که مهارت اجتماعی در کودکان تحت تأثیر روابط سال‌های اولیه زندگی با مراقبان قرار گرفته و چنانچه کودک در دوران حساس تحول کودکی از نظر مراقبت با بی‌توجهی مواجه شود، در صمیمیت‌ورزی در دوران بزرگسالی و مهارت اجتماعی آسیب خواهد دید (۱۳).

امروزه دانش‌آموزان از ارکان اصلی نیروی انسانی کشور محسوب می‌شوند و نقشی فراوانی در تحول، پیشرفت، و تعالی کشور دارند. از این رو، توجه به سلامت و سرزندگی روانی-اجتماعی و تحصیلی آنها به ویژه فراگیران با ناتوانی‌های یادگیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ بنابراین همواره برنامه‌ریزان، مدیران، معلمان، و والدین این دانش‌آموزان در تلاش هستند تا شرایطی را فراهم کنند که کارآیی اجتماعی و تحصیلی آنان بالا برود.

ناتوانی‌های یادگیری^۱ (اختلال یادگیری خاص)، اختلالی عصبی-تحولی با منشأ زیستی بوده و مبنایی است برای نابهنجاری‌ها در سطح شناختی که با علائم رفتاری این اختلال ارتباط دارند. اغلب متخصصان و روان‌شناسان به سه طبقه اصلی در این دسته از اختلالات اشاره کرده‌اند که شامل اختلال در خواندن^۲، اختلال در نوشتن^۳، و اختلال در ریاضیات^۴ است (۱). این اختلال زمانی تشخیص داده می‌شود که فرد کمبودهای خاصی در توانایی درک یا پردازش داشته باشد (۲). پنجمین ویراست راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی^۵ شیوع اختلال یادگیری خاص در زمینه‌های تحصیلی را بین ۵ تا ۱۵ درصد در کودکان دبستانی گزارش کرده است (۳). به طور معمول این دانش‌آموزان از هوش متوسط یا بالاتر برخوردارند ولی در شرایط یکسان آموزشی نسبت به دیگر دانش‌آموزان، عملکرد تحصیلی ضعیف‌تری نشان می‌دهند و با وجود قرار داشتن در محیط آموزشی مناسب و نیز فقدان ضایعات زیست‌شناختی آشکار، عدم مشکلات اجتماعی و روانی حاد، و با داشتن هوش متوسط، قادر به یادگیری در زمینه‌های خاص (خواندن، نوشتن، و محاسبه) نیستند (۳ و ۴).

ناتوانی‌های یادگیری عاملی مؤثر بر بسیاری از جنبه‌های زندگی فرد از جمله مهارت اجتماعی^۶ است، به گونه‌ای که عمده دانش‌آموزان و کودکانی که مهارت اجتماعی ضعیف دارند، افسرده و منزوی می‌شوند (۵). مهارت‌های اجتماعی رفتارهای آموختنی هستند که بر روابط افراد

6. Social skill
7. Attachment styles
8. Secure
9. Anxious/ambivalent
10. Avoidant

1. Learning disabilities
2. Dyslexia
3. Disorder of written expression
4. Mathematics disorder
5. Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fifth edition (DSM-V)

با توجه به مسائل مطرح شده و اهمیت شناسایی عوامل مؤثر بر مهارت اجتماعی دانش‌آموزان با ناتوانی‌های یادگیری و براساس پژوهش‌های انجام گرفته در این حوزه که روابط دو به دو این متغیرها را بررسی کرده‌اند و تاکنون پژوهشی که بتواند در یک مدل منسجم، این متغیرها را مورد بررسی قرار داده باشد، انجام نشده است؛ در نتیجه این پژوهش با هدف تعیین الگوی ساختاری مهارت اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی تحصیلی انجام شد.

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و همبستگی است که با استفاده از روش الگویابی معادلات ساختاری در صدد بررسی همزمان روابط میان متغیرهای پژوهش در قالب یک الگو است. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان با ناتوانی یادگیری (اختلال خواندن، نوشتن، و ریاضی) پایه یکم تا پنجم ابتدایی مراجعه‌کننده به مرکز درمان ناتوانی‌های یادگیری بوجیکای شهر تهران در سال ۹۸-۱۳۹۷ بود که تعداد ۲۰۰ دانش‌آموز از آنها با روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شده‌اند. لازم به ذکر است که ملاک تعیین حجم نمونه بر اساس دیدگاه کلاین (۲۰۱۶)؛ به نقل از ۲۵) در نظر گرفته شد که حداقل حجم نمونه را برای برازش مدل ۲۰۰ نفر پیشنهاد داد. ملاک‌های ورود گروه نمونه انتخابی عبارت بودند از: دریافت تشخیص ناتوانی‌های یادگیری توسط مرکز توانبخشی محل تحصیل، نداشتن اختلال همبود، و رضایت افراد نمونه و والدین آنها، و برخورداری از هوش بهنجار. همچنین ملاک خروج شامل بی‌انگیزه بودن والدین در پاسخ به گویه‌های پرسشنامه و تکمیل ناقص آن در نظر گرفته شد.

ب) ابزار

۱) پرسشنامه مهارت اجتماعی - فرم والدین^۱: این پرسشنامه در سال ۱۹۹۰ به وسیله گرشام و الیوت^۲ تدوین و دارای سه فرم والدین، معلمان، و دانش‌آموزان است (۲۶). این ابزار دارای ۵۲ گویه در دو بخش مهارت اجتماعی (گویه‌های ۱ تا ۴۰) و مشکلات رفتاری (گویه‌های ۴۱ تا ۵۲)

از دیگر سازه‌ها که در چند سال اخیر مورد توجه متخصصان حوزه سلامت روان قرار گرفته است، مفهوم خودکارآمدی است. همچنین از متغیرهای روان‌شناختی مؤثر بر سلامت و پیشگیری در بهداشت روان بیماران مزمن و مشکلات عاطفی - رفتاری در کودکان و نوجوانان می‌توان به باور خودکارآمدی اشاره کرد (۱۴). خودکارآمدی به معنای باور فرد در مورد توانایی مقابله خویش در موقعیت‌های خاص است و الگوهای فکری، رفتاری و هیجانی را در سطوح مختلف تجربه انسانی تحت تأثیر قرار می‌دهد (۱۵). بر این اساس، خودکارآمدی نقش محوری در خودگردانی مسائل روان‌شناختی دارد (۱۶). خودکارآمدی پایین با افسردگی، اضطراب، حرمت خود پایین، و سبک‌های حل مسئله اجتنابی ارتباط دارد؛ در مقابل، خودکارآمدی بالا با توانایی‌های حل مسئله و تفکر تحلیلی ارتباط داشته و عملکرد بیماران مزمن را بهبود می‌بخشد (۱۶، ۱۷ و ۱۸). خودکارآمدی تحصیلی^۱ هم به عنوان پیامد مهارت‌های اجتماعی مطلوب (۱۹) و هم به عنوان پیش‌بین کیفیت تحصیل (۲۰) مطرح و مورد توجه قرار گرفته است. بنابراین، فراگیری که خود را خودکارآمد تصور می‌کند، به جای پیش‌بینی آینده، آن را می‌سازند (۲۲). فراگیری که احساس خودکارآمدی در یادگیری و انجام دادن یک تکلیف دارند، در سطح بالاتری پیشرفت کرده، آماده‌ترند، و با جدیت بیشتری فعالیت می‌کنند (۲۲). در حالی که فراگیران با خودکارآمدی سطح پایین ممکن است حتی برای یک امتحان خودشان را آماده نکنند، زیرا فکر می‌کنند که هر اندازه زحمت بکشند، فایده‌ای نخواهد داشت؛ در مقابل، شخص برخوردار از خودکارآمدی سطح بالا در انجام دادن کارها امیدوارتر و موفق‌تر است و توانایی مهارگری و نظارت بر رفتار را به فرد می‌دهند (۲۳). پژوهش‌گران معتقدند که بین خودکارآمدی تحصیلی و مهارت‌های ارتباطی کودکان رابطه وجود دارد (۲۰ و ۲۴) و این متغیر در ارتباط بین دلبستگی و مهارت اجتماعی، توان ایفای نقش میانجی را داشته است (۱۶). برای مثال اسمیت، ویلیامس، اودونیل و مک کچنی (۱۶) نشان دادند که خودکارآمدی تحصیلی بین سبک دلبستگی و مهارت‌های اجتماعی نقش میانجی‌گرانه دارد (۱۶).

3. Geresham & Elliott

1. Academic self-efficacy
2. Social Skill Rating System

موافقم = نمره ۴) محاسبه می‌شوند که کسب نمره بیشتر در این مقیاس به معنی برخورداری از خودکارآمدی بالاتر، و نمره پایین‌تر در آن حاکی از خودکارآمدی پایین است. سازندگان این پرسشنامه اعتبار آن را با روش ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۲ گزارش کرده‌اند و روایی محتوایی و عاملی آن را نیز تأیید کردند (۳۰). همچنین سبزیان، قدم پور و میردیکوند (۱۳۹۸) نیز ضریب آلفای کرونباخ برای نمره کل این ابزار را برابر با ۰/۷۳ و برای هر یک از خرده‌مقیاس‌های استعداد، کوشش، و بافت ۰/۶۶، ۰/۶۵، و ۰/۶۰ گزارش کرده‌اند (۳۱).

ج) روش اجرا: پس از دریافت مجوزهای لازم و هماهنگی با مرکز درمان ناتوانی‌های یادگیری بوجیکای شهر تهران و مدیران آن، افراد نمونه به شرحی که در بخش روش گزارش شد به پرسشنامه‌های مربوط به طور انفرادی پاسخ دادند. لازم به ذکر است که برخی از والدین که از سواد کافی برخوردار نبودند، دستیار پژوهشگر، سؤالات را برای آنها می‌خواند تا بتوانند به طور مطلوبی پاسخ دهند. پرسشنامه‌هایی که برخی سؤالات آنها پاسخ داده نشده بود، از فرایند تحلیل حذف شدند. به منظور فراهم آوردن محیطی مناسب جهت اجرای مطلوب پژوهش و بالا بردن میزان روایی درونی آن تدابیری به کار گرفته شد: توزیع و جمع‌آوری پرسشنامه‌ها به منظور دقت بالا و جلوگیری از کاستی‌های عمدی یا سهوی، توسط پژوهشگر انجام شد؛ پرسشنامه‌ها به صورت فردی و یا گروهی به والدین دانش‌آموزان تحویل داده شد؛ نحوه پاسخ دادن به پرسشنامه‌ها بیان شده و پژوهشگر در جریان تکمیل پرسشنامه‌ها، با پاسخ‌های خود به سؤالات والدین، آنها را راهنمایی کرده و با صبر و حوصله به رفع ابهام پرداخت؛ زمان توزیع پرسشنامه مدتی قبل از تمام شدن جلسه درمانی و توانبخشی انجام شد؛ با ورود به مرکز توانبخشی مرکز ناتوانی یادگیری قبل از اجرا، توضیحات کلی درباره هدف پژوهش داده شد؛ و همچنین به والدین اطمینان کافی داده شد که سؤالات پرسشنامه، نظرات آنها را می‌سنجد، پاسخ درست یا غلط نداشته، صداقت در پاسخ‌گویی مد نظر بوده، و پاسخ‌های آنها محرمانه باقی خواهد ماند و هیچ تأثیری در نتیجه امتحانات و نمرات دانش‌آموزان

است. در این پژوهش، بخش مهارت‌های اجتماعی استفاده شد که یک نمره کل برای آن محاسبه می‌شود. گویه‌ها در طیف لیکرت ۳ درجه‌ای (هرگز = نمره ۰ تا اغلب اوقات = نمره ۲) محاسبه می‌شوند که نمره بالاتر نشان‌دهنده مهارت‌های اجتماعی بیشتر است. گرشام و الیوت (۱۹۹۰) اعتبار مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۴ گزارش کرده‌اند (۲۶). لازم به ذکر است که این پرسشنامه در پژوهش‌های متعددی در خارج از کشور به کار رفته و مورد تأیید قرار گرفته است. در ایران نیز عباسی‌اسفنجیر و خطیبی (۱۳۹۵)، مقدار آلفای کرونباخ این پرسشنامه را برای مقیاس مهارت‌های اجتماعی در فرم والد ۰/۹۳ و برای مشکلات رفتاری ۰/۸۷ گزارش کردند. آنها همچنین برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی و روایی سازه استفاده کردند. نتایج تحلیل عاملی برای تعیین روایی سازه در مطالعه آنها منجر به استخراج ۴ عامل (همیاری، جرئت‌ورزی، مسئولیت‌پذیری، و خودمهارگری) در فرم والد شد (۲۷).

۲) پرسشنامه سبک دلبستگی^۱: این پرسشنامه در سال ۲۰۰۶ به وسیله هالپرن و کاپنبرگ^۲ جهت سنجش دلبستگی کودکان در دوره کودکی میانه (قبل از دبستان و دبستان) طراحی و توسط مادر تکمیل می‌شود. پرسشنامه سبک دلبستگی دارای ۱۸ گویه با ۳ زیرمقیاس دلبستگی ایمن، اجتنابی، و نایمن است. گویه‌ها در طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (همیشه = نمره ۱ تا هرگز = نمره ۵) محاسبه می‌شوند. سازندگان پرسشنامه ضریب آلفای کرونباخ کل ابزار را ۰/۸۹ و زیرمقیاس‌های آن را در دامنه‌ای بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۴ گزارش کرده‌اند (۲۸). سلیمانی، بشاش، و لطیفیان (۲۹) اعتبار ابزار را با روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۳ و با روش بازآزمایی ۰/۷۹ گزارش کرده‌اند. همچنین نتایج آزمون تحلیل عاملی با چرخش واریماکس وجود چهار عامل در گویه‌ها را تأیید کرد که ۴۸/۷۲ درصد از واریانس کل مقیاس را تبیین کردند (۲۹).

۳) پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی^۳: این پرسشنامه در سال ۱۹۹۹ به وسیله جینکینز و مورگان^۴ تدوین شده است. پرسشنامه خودکارآمدی تحصیلی دارای ۳۰ گویه با ۳ زیرمقیاس شامل استعداد، کوشش، و بافت است. گویه‌ها در طیف لیکرت ۴ درجه‌ای (کاملاً مخالفم = نمره ۱ تا کاملاً

3. Academic self-efficacy scale
4. Jinks & Morgan

1. Kinship Center Attachment Questionnaire
2. Halpern & Kappenberg

نخواهد داشت. پس از اجرای پژوهش، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرها شامل میانگین، انحراف معیار،

SPSS26 و AMOS24 تجزیه و تحلیل شدند.

چولگی، و کشیدگی گزارش شده‌اند.

جدول ۱: یافته‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
مهارت اجتماعی	۰	۸۰	۶۳/۴۵	۳/۷۶	۰/۱۴	-۱/۲۱
خودکارآمدی	۳۰	۱۲۰	۹۵/۸۷	۰/۶۳	-۰/۷۲	۰/۷۷
سبک دلبستگی ایمن	۱۰	۲۶	۱۸/۲۱	۲/۵۸	-۰/۵۵	۰/۲۲
سبک دلبستگی اجتنابی	۱۰	۲۶	۱۹/۰۴	۲/۸۷	۰/۲۳	۰/۳۰
سبک دلبستگی اضطرابی	۶	۳۰	۱۷/۱۸	۶/۳۲	۰/۳۶	۰/۴۵

بر اساس نتایج به دست آمده در جدول ۱، ارزش‌های چولگی و کشیدگی نشان می‌دهد که متغیرهای پژوهش، توزیع نرمال دارند. در

جدول ۲ اطلاعات مربوط به همبستگی پیرسون بین سبک‌های دلبستگی، مهارت اجتماعی، و خودکارآمدی گزارش شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی بین مهارت اجتماعی، خودکارآمدی و سبک‌های دلبستگی

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵
۱. دلبستگی ایمن	۱				
۲. دلبستگی اجتنابی	-۰/۸۱۰**	۱			
۳. دلبستگی اضطرابی	-۰/۷۶۵**	۰/۷۷۱**	۱		
۴. خودکارآمدی	۰/۷۰۴**	-۰/۷۹۸**	-۰/۷۴۳**	۱	
۵. مهارت اجتماعی	۰/۱۰۲	-۰/۷۶۹**	۰/۷۳۰**	۰/۷۴۰**	۱

با توجه به نتایج ماتریس همبستگی، بین سبک دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با خودکارآمدی و مهارت اجتماعی رابطه منفی و معنادار ($P < 0/01$) و بین سبک دلبستگی ایمن و خودکارآمدی، و بین خودکارآمدی و مهارت اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/01$).

در پژوهش حاضر جهت بررسی برازش رابطه از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری در قالب تحلیل مسیر استفاده شد. پیش از کاربرد این روش، بررسی پیش‌فرض‌های این شیوه آماری ضروری است. بر اساس پیشنهاد کلاین در سال ۲۰۱۶ مفروضه‌های بهنجاری تک‌متغیری به کمک

برآورد مقادیر کجی و کشیدگی آزمون و تأیید شدند. با توجه به اینکه دامنه کجی و کشیدگی متغیرها در بازه ± 2 قرار داشت، نرمال بودن تک‌متغیری مورد تأیید قرار گرفت. جهت بررسی نرمال بودن چندمتغیری از ضریب کشیدگی استاندارد شده مردیا^۱ و نسبت بحرانی استفاده شده است. بر اساس دیدگاه بلانچ^۲ (۲۰۱۲)، مقادیر کوچک‌تر از ۵ برای نسبت بحرانی به عنوان عدم تخطی از نرمال بودن چندمتغیره در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش ضریب مردیا ۳/۰۱۳ و نسبت بحرانی ۲/۲۶۳ به دست آمده که کمتر از عدد ۵ است؛ بنابراین فرض نرمال بودن چندمتغیری برقرار است. جهت بررسی عدم وجود داده‌های پرت

1. Mardia standardized kurtosis coefficient

2. Blunch

چندمتغیری، شاخص فاصله ماهالانوبیس^۱، مورد بررسی قرار گرفت و سطوح معناداری کمتر از ۰/۰۵ حاکی از دور افتاده بودن داده‌های پرت مورد نظر است. بر اساس این شاخص، داده پرت شناسایی نشد. بنابراین بررسی پیش فرض‌های آماری نشان داد که روش مدل‌یابی معادلات ساختاری در قالب تحلیل مسیر، روش مناسبی برای ارزیابی برازش مدل است و جهت برآورد پارامترها از روش بیشینه درست‌نمایی^۲ استفاده شده است (به نقل از ۲۵).

نتایج شاخص‌های برازش در جدول ۳ نشان می‌دهد بعد از اصلاحات، الگوی نهایی مدل پژوهش از برازش خوبی برخوردار است. شاخص

R^2 میزان واریانس تبیین شده متغیرهای نهفته درون‌زا را نشان می‌دهد. چین^۳ (۱۹۹۸) مقادیر R^2 ، ۰/۶۷، ۰/۳۳ و ۰/۱۹ را در معادلات ساختاری به ترتیب قوی، متوسط، و ضعیف توصیف می‌کند. ضریب تعیین متغیر مهارت اجتماعی در الگوی ساختاری اصلاح شده ۰/۵۴۰ است که نشان می‌دهد متغیرهای برون‌زا و میانجی یعنی سبک‌های دلبستگی و خودکارآمدی می‌توانند ۵۴ درصد از تغییرات مهارت اجتماعی را پیش‌بینی کنند که این میزان در حد متوسط به بالا است. جدول ۴ نیز ضرایب استاندارد مسیرها، و شکل ۱ الگوی نهایی پژوهش (مدل اصلاح شده) را نشان می‌دهد.

جدول ۳: شناسه‌های برازش الگوی پیشنهادی و الگوی نهایی

RMSEA	IFI	CFI	PNFI	PCFI	GFI	χ^2/df	P	Df	χ^2	شناسه‌های برازش
۰/۰۶۴	۰/۸۳۵	۰/۸۲۹	۰/۶۰۰	۰/۵۹۹	۰/۸۷۱	۱/۸۳۵	<۰/۰۰۱	۳	۵/۵۰۶	الگوی پیشنهادی
۰/۰۱۱	۰/۹۹۸	۰/۹۹۸	۰/۶۱۰	۰/۶۰۵	۰/۹۹۸	۱/۰۳۰	۰/۳۱۰	۱	۱/۰۳۰	الگوی نهایی

نتایج حاصل از روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در مدل نهایی (اصلاح شده) نشان می‌دهد که بین سبک دلبستگی اجتنابی و اضطرابی با مهارت اجتماعی و خودکارآمدی رابطه منفی معنادار، و بین سبک

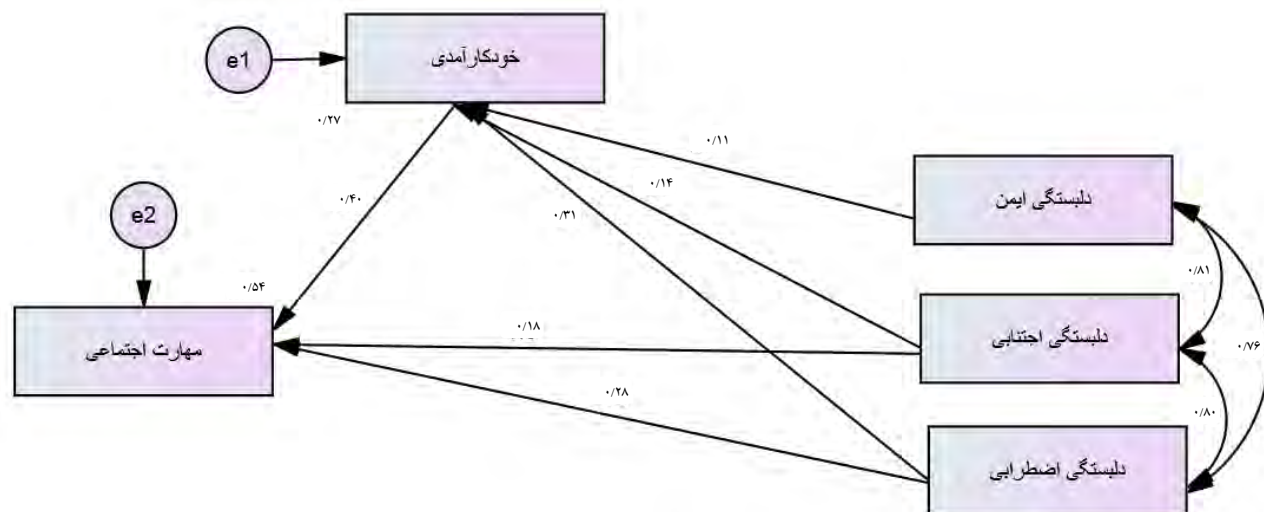
دلبستگی ایمن با خودکارآمدی رابطه مثبت معنادار وجود داشت (جدول ۴).

جدول ۴: ضرایب استاندارد مسیرهای الگوی نهایی (اصلاح شده)

سطح معناداری	نسبت بحرانی	خطای معیار	ضرایب استاندارد	مسیر
۰/۰۲۵	۲/۸۵۶	۰/۰۰۱	۰/۱۱۳	دلبستگی ایمن ---> خودکارآمدی
<۰/۰۰۱	-۳/۷۴۹	۰/۰۱۲	-۰/۱۴۱	دلبستگی اجتنابی ---> خودکارآمدی
<۰/۰۰۱	-۴/۵۲۶	۰/۰۲۱	-۰/۳۱۰	دلبستگی اضطرابی ---> خودکارآمدی
۰/۸۹۶	۰/۳۵۴	۰/۱۴۹	۰/۰۷۴	دلبستگی ایمن ---> مهارت اجتماعی
<۰/۰۰۱	-۳/۹۵۳	۰/۰۱۰	-۰/۱۸۴	دلبستگی اجتنابی ---> مهارت اجتماعی
<۰/۰۰۱	-۴/۱۸۷	۰/۰۱۶	-۰/۲۸۰	دلبستگی اضطرابی ---> مهارت اجتماعی
<۰/۰۰۱	۵/۸۸۷	۰/۰۰۷	۰/۴۰۰	خودکارآمدی ---> مهارت اجتماعی

3. Chin

1. Mahalanobis d-squared method
2. Maximum likelihood (ML)

شکل ۱: ضرایب استاندارد مدل الگوی نهایی (اصلاح شده) رابطه ساختاری سبک‌های دلبستگی با مهارت اجتماعی از طریق میانجیگری خودکارآمدی در دانش آموزان

نتایج حاصل از روابط واسطه‌ای با استفاده از آزمون بوت استرپ در برنامه MACRO به جهت آزمون مسیر واسطه‌ای در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵: آزمون میانجی‌گری روابط غیرمستقیم به روش بوت استرپ

مسیرها	داده	بوت	سوگیری	خطای معیار	حد پایین	حد بالا
دلبستگی اجتنابی ← خودکارآمدی ← مهارت اجتماعی	-۰/۱۵۴۲	-۰/۱۵۴۰	۰/۰۰۰۲	۰/۰۱۲۱	-۰/۲۴۱۰	-۰/۰۱۱۲
دلبستگی اضطرابی ← خودکارآمدی ← مهارت اجتماعی	-۰/۰۷۶۰	-۰/۰۷۶۱	-۰/۰۰۰۱	۰/۰۱۴۰	-۰/۲۱۰۵	-۰/۰۰۳۱
دلبستگی ایمن ← خودکارآمدی ← مهارت اجتماعی	۰/۰۴۴۴	۰/۰۴۹۸	۰/۰۰۵۴	۰/۰۱۳۲	-۰/۱۲۱۹	۰/۱۰۰۲

نتایج آزمون بوت استرپ نشان داد که اثر غیرمستقیم سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی بر مهارت اجتماعی از طریق خودکارآمدی به ترتیب برابر $-۰/۱۵۴۰$ و $-۰/۰۷۶۱$ به دست آمد که از لحاظ آماری معنادار بودند؛ اما اثر غیرمستقیم سبک دلبستگی ایمن بر مهارت اجتماعی از طریق خودکارآمدی از لحاظ آماری، معنادار نبود.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تدوین الگوی ساختاری مهارت اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری بر اساس سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای خودکارآمدی تحصیلی انجام شد. نتایج پژوهش نشان داد که سبک‌های دلبستگی با مهارت‌های اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری مرتبط است. یافته‌ها نشان داد که سبک‌های دلبستگی اجتنابی و اضطرابی

پیش‌بین منفی، و سبک دلبستگی ایمن پیش‌بین مثبتی برای مهارت‌های اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری بوده است. این یافته‌ها همسو با نتایج پژوهش‌های مختلف (۱۱، ۱۲ و ۱۳) بوده است که نشان دادند مهارت اجتماعی در کودکان تحت تأثیر روابط سال‌های اولیه زندگی با مراقبان قرار می‌گیرد؛ بنابراین لازمه افزایش مهارت اجتماعی افراد با ناتوانی‌های یادگیری، بهبود سبک دلبستگی است، همچنین این یافته را می‌توان این گونه تبیین کرد که سبک‌های دلبستگی، شیوه تعاملات اجتماعی و واکنش فرد نسبت به خود و دیگران را تعیین می‌کنند. افراد با سبک دلبسته ایمن نسبت به افراد نایمن، احساسات و افکار خود را راحت‌تر با دیگران در میان می‌گذارند و این موضوع موجب می‌شود که آنها بتوانند با دیگران همدلی کنند. بنابراین، ارتباط اولیه سالم والد و فرزند موجب دلبستگی ایمن می‌شود که در نتیجه موجب رشد و

شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی فرد در سال‌های آینده خواهد شد و فرد در روابط بین‌فردی، مهارت حل مسئله، تصمیم‌گیری، و سازش‌یافتگی اجتماعی بهتر عمل خواهد کرد. همچنین، می‌توان گفت افراد نایمن اجتنابی از یک شو به سختی با دیگران رابطه صمیمانه برقرار می‌کنند و از سویی دیگر، به برقراری رابطه عاطفی تمایل دارند. با وجود احساس ترس و نگرانی در این افراد، آنها در پی برقراری رابطه اجتماعی با دیگران هستند و این مسئله موجب کاهش مهارت‌های اجتماعی در این افراد می‌شود.

یافته دیگر این پژوهش که حاصل اجرای مدل است، نشان داد که خودکارآمدی تحصیلی در ارتباط بین دلبستگی و مهارت اجتماعی، نقش میانجی را ایفا کرده است؛ به عبارتی دیگر سبک‌های دلبستگی به صورت غیرمستقیم و از طریق خودکارآمدی تحصیلی، مهارت‌های اجتماعی کودکان با ناتوانی‌های یادگیری را تحت تأثیر مثبت قرار می‌دهد. این یافته همسو با نتایج مطالعه اسمیت، ویلیامس، اودونیل و مک کچنی (۱۶) است که نشان دادند خودکارآمدی تحصیلی بین سبک دلبستگی و مهارت‌های اجتماعی، نقش میانجیگرانه دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، وقتی فرد به توانایی‌های فردی و تحصیلی خود ایمان و باور داشته باشد می‌تواند بر احساسات منفی ناشی از دلبستگی نایمن غلبه کرده و جرئت برقراری روابط اجتماعی و بین‌فردی با دیگران را پیدا می‌کند. از سویی دیگر خودکارآمدی تحصیلی بالا و عملکرد خوب در محیط مدرسه می‌تواند موجب گسترش ارتباطات فرد با دیگران دانش‌آموزان شده و دیگران فرد با دلبستگی نایمن اجتنابی و اضطرابی را به ارتباط اجتماعی با دیگران دانش‌آموزان، تشویق و ترغیب کند.

در مجموع با توجه به یافته‌های این پژوهش، توجه بیش از پیش به نقش سبک دلبستگی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در بهبود مهارت‌های اجتماعی افراد با ناتوانی‌های یادگیری پیشنهاد می‌شود که این مهم از طریق آموزش مدرسه و والدین، برنامه‌های تلویزیونی، و سیاست‌های آموزش و پرورش امکان‌پذیر است تا این گونه با بهبود سبک‌های دلبستگی دانش‌آموزان در دوران کودکی از این سرمایه‌های

انسانی و گران‌بها در پیشبرد اهداف جامعه و رسیدن بیش از پیش به جامعه آرمانی استفاده شود.

از محدودیت‌های اصلی این پژوهش می‌توان به محدودیت جنسیت آزمودنی‌ها اشاره کرد که با توجه به متغیرهای مورد مطالعه و شرایط فرهنگی ممکن است در آنها تفاوت آماری وجود داشته باشد. از محدودیت‌های دیگر مطالعه حاضر این بود که فقط از پرسشنامه‌های فرم والد استفاده شد که ممکن است برخی از افراد نمونه از ارائه پاسخ واقعی، خودداری کرده باشند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود از فرم معلم این پرسشنامه‌ها نیز به منظور مقایسه گروه‌های مختلف افراد نمونه استفاده شود. همچنین می‌توان به عدم کنترل سطح تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی خانواده اشاره کرد که می‌تواند به عنوان عوامل تأثیرگذار در شیوه‌های تربیتی والدین و سبک‌های والدگری باشد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی سطح تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی خانواده‌ها نیز مورد کنترل قرار گیرد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: برای اجرای این مطالعه ابتدای مجوزهای علمی و اجرایی لازم از دانشگاه آزاد اسلامی ساوه و سپس سازمان آموزش و پرورش اخذ شد. همچنین ملاحظات اخلاقی مانند رازداری و محرمانه ماندن اطلاعات هویتی کاملاً رعایت شد.

حامی مالی: این مطالعه بدون حامی مالی و با هزینه شخصی نویسندگان انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: این پژوهش برگرفته از رساله دکترای تخصصی مهدی خدابخش در رشته روان‌شناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه است. نویسنده نخست این مقاله، پژوهشگر اصلی و نویسندگان دوم و سوم به عنوان استادان راهنما و مشاور پروژه نقش داشته‌اند.

تضاد منافع: انجام این پژوهش برای نویسندگان هیچ گونه تعارض منافی را به دنبال نداشته است و نتایج آن کاملاً شفاف و بدون سوگیری گزارش شده است.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از مسئولان مرکز درمان ناتوانی‌های یادگیری بوجیکای شهر تهران و والدین و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش تشکر و قدردانی می‌شود.

References

1. Ambika A, Vijayasamundeeswari P, David A. Effectiveness of planned teaching program among primary school teachers regarding awareness of learning disabilities in children. *J Family Med Prim Care*. 2019; 8(12):3845–3849. [\[Link\]](#)
2. Lyman RD, Sanders E, Abbott RD, Berninger VB. Translating Interdisciplinary Research on Language Learning into Identifying Specific Learning Disabilities in Verbally Gifted and Average Children and Youth. *J Behav Brain Sci*. 2017; 7(6):227–246. [\[Link\]](#)
3. Fletcher JM, Grigorenko EL. Neuropsychology of Learning Disabilities: The Past and the Future. *J Int Neuropsychol Soc*. 2017; 23(9-10):930–940. [\[Link\]](#)
4. Kenten C, Wray J, Gibson F, Russell J, Tuffrey Wijne L, Oulton K. To flag or not to flag: Identification of children and young people with learning disabilities in English hospitals. *J Appl Res Intellect Disabil*. 2019; 32(5):1176–1183. [\[Link\]](#)
5. Baker-Ericzén MJ, Fitch MA, Kinnear M, Jenkins MM, Twamley EW, Smith L, et al. Development of the Supported Employment, Comprehensive Cognitive Enhancement, and Social Skills program for adults on the autism spectrum: Results of initial study. *Autism*. 2018; 22(1):6–19. [\[Link\]](#)
6. Vahedi M, Abbas G, Charkhabi P. The Effect of Teaching Concepts of Science in the Storytelling Method on Social Skills and Verbal Intelligence of Bilingual Pre-school Students. *Culture Counseling*. 2019; 10(38):81-100. [Persian] [\[Link\]](#)
7. Kuhn H, Cunha PR, Matthews NH, Kroumpouzou G. Body dysmorphic disorder in the cosmetic practice. *G Ital Dermatol Venereol*. 2018; 153(4):506-515. [\[Link\]](#)
8. Farhadi M, Mohagheghi H, Nesai Moghadam B. The relationship between attachment styles and student interpersonal problems: The role of mediating emotional intelligence. *Razi J Med Sci*. 2020; 27(1):73-84. [\[Link\]](#)
9. Bowlby J. Attachment and loss. Vol. 3: Loss. London: Hogarth. 1980. pp: 45-49.
10. Pyc MA, Rawson KA. Costs and benefits of dropout schedules of test–retest practice: Implications for student learning. *Applied Cognitive Psychology*. 2011; 25(1):87-95. [\[Link\]](#)
11. Rafati, A., Tajik Esmaeli, S., & Torbati, S. The role of attachment styles in students' communication skills and educational status. *Educational Development of Judishapur*, 2021, 12(1), 49-61. [\[Link\]](#)
12. Kim JI, Schallert DL, Kim M. An integrative cultural view of achievement motivation: Parental and classroom predictors of children's goal orientations when learning mathematics in Korea. *Journal of Educational Psychology*. 2010; 102(2):418-427. [\[Link\]](#)
13. Caplan B, Morgan J, Noroña AN, Tung I, Lee SS, Baker BL. The nature and nurture of social development: The role of 5-HTTLPR and gene-parenting interactions. *J Fam Psychol*. 2019; 33(8):927–937. [\[Link\]](#)
14. Arıkan F, Körükçü O, Küçükçakal A, Coşkun HS. Determination of Self-Efficacy, Body Image and Sexual Adjustment of Women with Breast Cancer. *Eur J Breast Health*. 2020; 16(4):282–289. [\[Link\]](#)
15. Klassen RM, Klassen JRL. Self-efficacy beliefs of medical students: a critical review. *Perspect Med Educ*. 2018; 7(2):76-82. [\[Link\]](#)
16. Smith G, Williams L, O'Donnell C, McKechnie J. A series of n-of-1 studies examining the interrelationships between social cognitive theory constructs and physical activity behavior within individuals. *Psychol Health*. 2019; 34(3):255-270. [\[Link\]](#)
17. Mafla AC, Divaris K, Herrera-López HM, Heft MW. Self-Efficacy and Academic Performance in Colombian Dental Students. *J Dent Educ*. 2019; 83(6):697-705. [\[Link\]](#)
18. Salsman JM, Schalet BD, Merluzzi TV, Park CL, Hahn EA, Snyder MA, et al. Calibration and Initial Validation of a General Self-Efficacy Item Bank and Short Form for the NIH PROMIS. *Qual Life Res*. 2019; 28(9):2513–2523. [\[Link\]](#)
19. Mohamadikarkani, A., Dortaj, F., & Kiamanesh, A. The Effectiveness of Social-Emotional Skills with YCDI on Behavioural Disorders and Academic Performance of female high school students of district 1 Tehran city. *Journal of Instruction and Evaluation*, 2019, 12(45), 133-150. [\[Link\]](#)
20. Vayskarami, H., Mir Darikvand, F., Ghara Veysi, S., & Solaymani, M. On the Relationship of Academic Self-efficacy with Academic Buoyancy: the Mediating Role of Basic Psychological Needs. *Journal of Instruction and Evaluation*, 2019, 12(47), 141-158. [\[Link\]](#)
21. Yu JH, Chae SJ, Chang KH. The relationship among self-efficacy, perfectionism and academic burnout in medical school students. *Korean J Med Educ*. 2016; 28(1):49–55. [\[Link\]](#)
22. Zahed Babelan A, Karimianpour G. The Relationship between Academic Optimism and Buoyance, the Mediator Role of Academic Self-efficacy. *Educational*

- and Scholastic Studies. 2020; 9(22):149-170. [Persian] [\[Link\]](#)
23. Assari S. General Self-Efficacy and Mortality in the USA; Racial Differences. *J Racial Ethn Health Disparities*. 2017; 4(4):746-757. [\[Link\]](#)
24. ARDALAN, E., & HOSSEINCHARI, M. Predicting academic adjustment based on communication skills: the mediation role of self-efficacy. 2010, 6(17): 1-28. [Persian] [\[Link\]](#)
25. Sharifi H. P. Sharifi N. Principles of Psychometrics and Psychoanalysis. Ninth Edition. Tehran: Roshd. 2019; pp: 252-376. [Persian]
26. Elliott, S. N., & Gresham, F. M. Social skills interventions for children. *Behavior modification*, 1993, 17(3), 287-313. [\[Link\]](#)
27. Abbasi Asfjir, A. A., & Khatibi, F. The standardize Social Skills Rating System for Parents and Teachers, Preschool Level (SSRS-PT) Gresham & Elliott in AMOI. *PSYCHOMETRY*, 2016, 5(17), 77-96. [Persian] [\[Link\]](#)
28. Kappenberg ES, Halpern DF. Kinship center attachment questionnaire: development of a caregiver completed attachment measure for children younger than 6 years. *Educ Psychol Meas*. 2006; 66(5): 852- 573. [\[Link\]](#)
29. Soleimani, H, Bashash, L., Latifian, M. Psychometric properties of the Interpersonal Attachment Questionnaire for the middle age of childhood. *Psychological methods and models*. 2014; 4 (16): 41-63. [Persian] [\[Link\]](#)
30. Jinks, J., & Morgan, V. Children's perceived academic self-efficacy: An inventory scale. *The Clearing House*, 1999, 72(4), 224-230. [\[Link\]](#)
31. Sabzian S, Ghadampour E, Mirderikvand F. Presenting a causal model of academic engagement and academic ethics with academic cheating: The mediating role of academic self-efficacy. *Journal of school psychology*. 2020; 8(4):217-227. [Persian] [\[Link\]](#)